

Deelnemers aan de schaschlikparty.

maar noemen wil) en andere soorten brood, maar men krijgt er vaak aardappelen bij. Zo erg noordelijk waar wij zaten was het erg moeilijk om aan verse groente of vers fruit te komen. Hiertegenover staan een enorm gebruik van melk en melkprodukten en veel zoetwatervis. Men vangt er een klein soort visje (± 4 cm lang) en kookt deze. De karnemelk die men er heeft is meer 'gekarnd' dan onze 'aangezuurde melk'. Het kostte wel enige dagen wennen, maar toen we 5 dagen in Lapland alleen maar droog knäckebröt hadden gehad naast allerlei voedingsmiddelen in poedervorm smaakte het toch weer opperbest.

Een groot voordeel vond ik in de voorliefde van de Fin voor koffie (gewoon kahvi), die echter ook weer op een geheel andere manier wordt klaargemaakt, maar er niets minder lekker om is. Mocht U dus

toch gaan: 2 kopjes koffie is kaksi kahvi.

Tot volgend jaar

Tot slot van ons verblijf kregen we nog een echte schaschlikparty aangeboden door de russische vertegenwoordigers. En die lui kunnen er wat van! We hadden een rendiertje gekocht, zelf schoongemaakt en de brokken vlees boven een houtvuurtje laten roosteren. Rendier vlees was ons niet vreemd meer, want ook tijdens onze trektocht hadden we al kennis gemaakt met Finlands specialiteiten: forel en rendier vlees (poron-paisti). Ook werden er enkele diaserie's getoond door de verschillende deelnemers om de mooiste plekjes van hun land te laten zien. Onvermijdelijk kwam de dag, dat de bus voorreed die ons weer naar Helsinki zou brengen. Daar gingen we uit elkaar, met het vliegtuig, met de trein of met de boot. De General Assembly van de I.Y.F. zat er weer op. Een ieder had een schat van gegevens mee naar huis en natuurlijk spraken we al vast weer af voor het volgende jaar.

Dronken wespen?

Bij pogingen, wespen op wespenorchissen te fotograferen (breedbladige en als ik me goed herinner ook bruinrode) is het me wel eens opgevallen, dat de bezoekers een bedwelmde indruk maakten. Sommige vloegen niet verder, maar krabbelden hulpeloos, als waren ze dronken, door het gras aan de voet van de orchis.

Binnen mijn kennissenkring heb ik nog niemand gevonden, die me over de achtergronden van mijn waarneming opheldering kon verschaffen, zodat ik bijna aan verbeelding ging denken. Tot de post me de 'Weltwoche' van 20 dec. 1968 bracht, die op pag. 31 een artikel bevatte van prof. Adolf Portmann, getiteld 'Opbrys und ihre Freier', waarin hij de resultaten van diverse onderzoekingen de revue laat pas-

seren, die mogelijk ook enig licht werpen op mijn probleem.

Welke zijn die resultaten? Dat de *Ophrys*-bloemen * alleen door ♂ exemplaren van het wespengeslacht *Gorytes* bezocht worden, en dat deze daar geen voedsel vinden (anders kwamen de ♀♀ ook wel), maar sexuele prikkeling, daar de *Ophrys*-bloemen dezelfde geur hebben als de *Gorytes*-♀♀, alleen veel sterker. (De wesp wordt dus erg bedrogen. Hij hoopt zichzelf voort te planten als hij op die geur afgaat, en plant alleen orchideeën voort).

Portmann schrijft dan: '*Das Gorytesmännchen wird von der Blume richtig betört; es wird geschlechtlich erregt und vollzieht, wenn es auf der Blütenlippe niedergelassen ist, die Einleitung zu einer Begattung. Die Geschlechtsorgane am Körperende treten aus, die Erregung des Insekts ist manifest - doch es bleibt immer beim Vorspiel, das sich beim nächsten Blütenbesuch wiederholt.*

Auch einzelne tropische Orchideen locken durch Düfte ausschliesslich männliche Besucher an - diesmal sind es Bienen (wie übrigens auch bei manchen Ophrys-Arten). Die Beobachter berichten, dass man diese Männchen nur mit Gewalt von der Blüte wegnehmen kann, dass sie zuweilen wie Betäubte taumeln, also jedenfalls im Banne eines mächtigen Reizes stehen. Auch hier suchen Weibchen und Männchen gemeinsam an ganz anderen Blüten ihre Nahrung.' Verderop zegt hij dan nog iets naders over de vermelde inleiding tot een kopulatie met de bloem: juist daarbij neemt de wesp een stand aan, waarbij de polliniënvoetjes zich aan zijn kop kunnen hechten.

Jammer genoeg maakt Portmanns artikel geen melding van wespensorchissen, maar het moedigt me aan, via Natura te vragen, of er onder onze lezers zijn, die op dit gebied aanvullende gegevens of waarnemingen hebben. Zo ja, dan zal daar zeker belangstelling voor bestaan, niet alleen bij de ondergetekende.

Eindhoven

Dr. E. Abma

Ophrys fuciflora Moench.

Foto: D. L. Booy

* In Nederland komt voor *Ophrys insectifera* L., de Vliegenorchis en *Ophrys apifera* Huds, de Bijenorchis, terwijl van Ooststroom ook vermeld als eenmaal gevonden *Ophrys fuciflora*. (Red.).